

ETHNOGRAPHIA

A MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI

K. CSILLÉRY KLÁRA, GUNDA BÉLA, PALÁDI-KOVÁCS ATTILA, SZILÁGYI MIKLÓS,
UJVÁRY ZOLTÁN, VARGYAS LAJOS, VOIGT VILMOS

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE

BALASSA IVÁN

SZERKESZTŐ

HOFER TAMÁS

100. ÉVFOLYAM
1989

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST

Ethnographia

A Magyar Néprajzi Társaság folyóirata

100. évfolyam

1989.

1-4. szám

Hungary Péter Herrmann Antal
D. Kötöny Lajos
Herman Ottó Kihár Béla
D. Munkácsy Gyula Kőrösi János
Dr. Kun Géza György Aladár

A tartalomból:

Balassa Iván: A Magyar Néprajzi Társaság száz éve
Sándor István, Paládi-Kovács Attila, Fried István, Kós Károly,
Zsigmond Gábor, Wellmann Imre, Kósa László, Vargyas Lajos,
Kisbán Eszter és mások írásai a magyar néprajz történetéről.
Néprajzi folyóiratok a 80-as években (ismertetések)

Akadémiai Kiadó, Budapest

Az Ethnographia szerepe a népzene kutatásban

Néprajz és népzene kutatás édestestvérek. A zene is szerves része annak a népi kultúrának, ami a néprajz érdeklődésének tárgya. Tudták ezt kutatóink kezdettől fogva, már központi folyóiratunk megindulása előtt is, hiszen akkor már megjelent BARTALUS hét-kötetes gyűjteménye, sőt előbb SZINIÉ, majd KISS Áron gyermekjáték-gyűjteménye, nem is beszélve a Kisfaludy Társaság 1832-i, elvetélt népdalgyűjtés-szervezéséről, amelyben már nemcsak népzenei anyag gyűlt össze (és veszett el), hanem rendszerezési tervek is. Amikor tehát az Ethnographia megindult 1890-ben, magától értetődően adott helyet a fokozatosan erősödő népzenei érdeklődés és „kutatás” – egyelőre inkább csak gyűjtés, pontosabban „szemelgetés” – eredményeinek is. Az is természetes, hogy a későbbi szakszerű gyűjtés és kutatás is csak itt kaphatott helyet, hiszen zenei életünknek so- káig nemigen voltak olyan folyóiratai és más publikációs lehetőségei, ahol tudományos népzenei közlések helyet kaphattak volna.

Volt azonban még fontosabb szerepe is ennél az Ethnographiának! Nemcsak helyet adott a kutatásnak, elő is mozdította azt. Mégpedig éppen akkor, amikor még igazában meg sem született: KODÁLY és BARTÓK kutatásainak megindulása előtt.

Az az első korszak ugyanis, amit 1890-től KODÁLY első közleményéig, 1905-ig számíthatunk, nemcsak dilettánsok alkalmi közléseit hozta: egy-egy – néha több – jól-rosszul leírt dallamot a népzene perifériájáról. Az ekkor feltűnő szerzők majd mindegyike általában csak egyetlen közléssel jelentkezett, többnyire szokásdallamokkal, gyermekjátékokkal. De 1900-ban egyszer csak megjelent VIKÁR Béla cikke: „phonograph-fal gyűjtött népköltési adalékok” – megjelentek az első fonográffelvételről lejegyzett valódi népdalok.

Innen számíthatjuk a tulajdonképpeni népzene kutatást. Hiszen az Eötvös-kollégista, bölcsészhallgató KODÁLY olvasta az Ethnographiát a kollégium könyvtárában, s tudjuk, hogy ki is ment a Néprajzi Múzeumba meghallgatni, sőt lejegyezni VIKÁR fólvételeit. Visszaemlékezéseiben, amelyek nemsokára a nyilvánosság elé fognak kerülni, meg is emlékezik azokról a „boldog órákról”, amiket a múzeum kis szobájában töltött a fonográf és a zongora közt, amelyen a meghallgatott dallamok hatása alatt rögtönözve ábrándozott.

Az sem lehetett véletlen, hogy a Zobor vidékre indult. Pedig saját, papírra vetett vallomása szerint – nagyszombati diák létére, aki egyszer ki is rándult a Zobor hegyre – fogalma sem volt sokáig, hogy a hegy alatt egy több községből álló ősi magyar település húzódik. De az 1900-as évfolyamban, ugyanott, ahol VIKÁR beszámolója is megjelent, olvashatta ATOVICH Ferenc cikkét a *Zobor-vidéki szentiváni szokások*ról, amit majd ő is folytat, és egyik nagy közlése lesz a folyóiratban. Sőt, még valami más nagy fölfedezésére is kaphatott indíttatást lapunkból. A következő évi, 1901-i számában láthatta ALBERT Istvánnak siratódallam lejegyzését *Halotti szokások a baranyai Hegyhát vidékén* c. közleményében. Ez a „lejegyzés” ugyan csak hallás után készült, egyetlen falunak talán egyetlen

síratója alapján, s ilven körülmények között még KODÁLY vagy BARTÓK sem tudta volna az ilyen zenei rögtönzés pontos kottaképet adni. Nem is vették be ezt az adatot az MNT *Sírató* kötetének közölt anyagába. RAJECZKY bevezetőjében mégis közli, és utal rá, mely dél-dunántúli síratónak lehet kivenni benne halvány körvonalait. Vagyis mégiscsak egy első kísérlet volt a síratódallam megragadására, ami nem kerülhette el a figyelmesen olvasó KODÁLY szemét. S tudjuk, első útjain a Zobor vidéken és a környező területeken mennyi síratót vett föl hengerre, jegyzett le, sőt készült is kiadni. A kották lemezei is elkészültek már, végül mégis elállt a közreadástól. (Eddig csak arra gondoltam, hogy belátta: míg az egész nyelvterület síratóit nem ismeri, nincs értelme a közlésnek. Azóta olvashattam egy följegyzését, hogy BARTÓK készülő könyve, *A magyar népdal* előtt nem akart publikálni. BARTÓK viszont hivatkozik KODÁLY készülő munkájára, s ezért nem tárgyalja a síratót.)

Mindez kétségtelenné teszi, hogy KODÁLYt az Ethnographia olvasása is indította a népdalgyűjtésre, vagy legalábbis hozzájárult ahhoz, hogy a benne élő gyerekkori élményeket és a zenész határozatlan, újat kereső terveit határozott irányba terelje: elinduljon a falvakba; és azt is gyűjtse – szakszerűbben –, amire olvasmányai felhívták figyelmét.

Vagyis annak az előttük lefolyt 15 esztendőnek – még dilettáns – korszaka is igen jelentős szerepet játszott a magyar népzene kutatás elindításában. Pedig még meg sem emlékeztünk ennek a kornak egy másik jelentős úttörőjéről. SEPRÓDI Jánosról, aki már három cikkel szerepel előtte, s ezek egyike a több folytatásban egészen 1913-ig közreadott *Maroszei dalgűjtemény*. Ami még VIKÁRÉnál is jelentősebb, mert már képzett zenész gyűjtött fonográffal (is), méghozzá egy taluból sok dallamot, ami így szinte a későbbi falumonográfiák előzményének tekinthető. Felvételeiből pedig az *Erdélyi magyarság. Népdalok* KODÁLY által szerkesztett¹ gyűjteményébe is bekerült egy nevezetes darab, a Barcsai-ballada végig fölvelt és így zeneileg pontos dallamközlése.

KODÁLY majd BARTÓK közleményei 1905-től kezdve jelzik lapunkban a népzene kutatás második korszakát, egyúttal fénykorát. Ez ugyanakkor fénykorszaka lapunk és a népzene kutatás kapcsolatainak is. (Az ekkor még néha megjelenő nem szakszerű népzenei közléseket ezentúl már nem veszem tekintetbe.) Kezdetben ők is csak a nagy élményt, a népdal megismert nagy szépségeit akarják ismertetni. Anyagközlő cikkeik az addig is kiemelt műfajokból adnak bő válogatást: balladák, szokásdalokból. (KODÁLY *Mátyusföldi gyűjtés* 1905., *Balladák* 1907. négy folytatásban, *Zoborvidéki népszokások* 1909., szintén négy közlésben. *Szép Ilona* 1909. *Pótlék a zoborvidéki népszokásokhoz* 1913.; megint csak négy folytatólagos közlés. BARTÓK követi őt 1908-ban a *Székely balladák* két közleményben s *A magyar nép hangszereivel*, ami két folytatásban két hangszert ismertet a rajta játszott zenével együtt: a kanásztülköt 1911-ben és a dudát 1912-ben.) Ezzel kutatásaik hangszeres része is megjelent a néprajzi és zenei közvélemény előtt.

Ezek után a leíró-közlő cikkek után már 1913-ban közreadják közös, nagy jelentőségű elképzelésüket, az új, egyetemes népdalgyűjtemény tervezetét, ami már azt mutatja,

¹Itt jegyzem meg, hogy ez a kiadvány BARTÓK és KODÁLY közös műveként, kettejük neve alatt jelent meg, s KODÁLY is mindig így hivatkozott rá. Élete végén, egyetlen alkalommal azonban megjegyezte JÁRDÁNYInak, hogy ezt egyedül ő csinálta, de akkori meghurcoltatásai idején – 1921-ben! – nem engedték kiadni, azért BARTÓK odaadta nevét, s így 1923-ban végül is megjelenhetett.

hogy ekkorra nemcsak hatalmas anyag gyűlt össze, hanem azt is, hogy tisztában voltak annak jelentőségével a nemzeti zene, sőt általában a nemzeti kultúra számára. Ettől kezdve megszűnnek „adatközlő” cikkeik. Azt már csak nagyobb keretekben, könyvekben vagy az „összkiadásban” látják érdemesnek. Legfeljebb olyan „leíró” jellegű közlést tartanak még fontosnak megjelentetni az Ethnographiában, mint BARTÓK *A hunyadi román nép zenedialektusát*, ami egyrészt egy új kutatási ágról számol be, a szomszéd népek körében végzett gyűjtés eredményeiről, másrészt nem egyszerű dallamközlés, hanem egy nagyobb egység egész zenei hagyományának összefoglaló leírása. Tehát már tudományos eredmény.

Ilyen eredmények sorra jelentkeznek KODÁLY ezután megjelenő három tanulmányában is: *A hitetlen férj* (1915.) egy ballada sajátos dallamának és ritmusának kérdését már a szlovákok változataival és a XVI–XVII. századi magyar dallamemlékekkel összevetve tárgyalja. *Három koldusének forrása* (szintén 1915.) saját gyűjtéséből igazítja helyre egy nem zenész gyűjtő adatait ugyancsak régi történeti dallamokra, szövegekre és ponyvakiadványokra hivatkozva. S itt kutatásainak későbbi jellege is jelentkezik a zárómondatokban: „Ezért a folklore nevében is csatlakoznunk kell azokhoz, akik nehezen hozzáférhető régi költészetünk mennél teljesebb újra-kiadását sürgetik.” *A Régi karácsonyi énekek* cím alatt pedig a karácsony éjféli „pásztormisék” maradványairól számol be, s itt is elárulja sokféle érdeklődését, amikor – mint írja – „Folytattam a nyomozást, mert templomba került misztériumot sejtettem a dolog mögött.”

Mindezeknek betetőzése az *Árgirus nótája* (1920.) és a *Néprajz és zenetörténet* (1933.) – egyébként mindkettő a Néprajzi Társaságban tartott előadás publikációja –, ahol is már azokról a gazdag történeti-összehasonlító eredményeiről számol be, amelyeken túlmenni majd csak könyvében tudott, 1937-ben és a későbbi kiadásokban.

Ekkor már BARTÓK is csak olyan összefoglaló tanulmánnyal jelentkezett, mint a *Magyarországi népzenei kutatások* (1929.), vagy olyan kérdések vitatásával, mint *Cigányzene? Magyar zene?* 1931-ben. A harmincas évek eleje az utolsó BARTÓK- és KODÁLY-cikkek határa. Ettől kezdve könyveiken dolgoztak, és abban foglalták össze eredményeiket. KODÁLY *A magyar népzene* (1937.), BARTÓK *Népzeneink és a szomszéd népek népzeneje* (1934.) és *Melodien der rumänischen Colinde* (1935.). (BARTÓK-nak különben korábban is publikált három nagy könyve *A magyar népdal* 1924., a bihari román gyűjtemény 1913-ban és a máramarosi 1923-ban érthetővé teszi cikkeinek kisebb számát.)

De a „leálló” két nagy zenésztudós helyébe megjelenik az első és legnagyobb „folytató”, SZABOLCSI Bence. Éspedig csupa nagy jelentőségű összehasonlító-összefoglaló tanulmánnyal: *Népvándorláskori elemek a magyar népzeneben* (1934.), *Egyetemes művelődéstörténet és ötfokú hangsorok* (1936.), majd *Adatok a középzásiai dallamtípus elterjedéséhez* (1940.). Mind BARTÓK és KODÁLY meglátását, pentaton dalaink keleti eredetét fejleszti tovább hatalmas arányú földrajzi-könyvészeti áttekintéssel. Egy másik fontos stílushagyományunk eredetét oldja meg *Oszttyák hősdalok – magyar siratók melódiáiban* (1933.) – még csak egy-két bizonytalan lejegyzésű keleti dallamközlés láttán, majd nagyobb biztonsággal 1937-ben *Oszttyák és vogul dallamok. (Újabb adatok a magyar népi siratódallam problémájához)*. VÄISÄNEN több mint 200 dala alapján. Végül 1938-ban közli *A zenei földrajz alapvonalai* című áttekintését. Ez már a népzene kutatás eredményeinek diadalmas kibontakozása – s mindez szinte kizárólag az Ethnographia hasábjain.

Ezt részben a helyzet szűkös volta is okozta: alig volt zenei folyóirat vagy időnként megjelenő cikkgyűjtemény, ahol el lehetett volna helyezni ilyen tudományos közleményeket. KODÁLY-nak is, BARTÓK-nak is két-két közlése jelent csak meg ebben az időben

zenei szaklapban: 1911–12-ben BARTÓK: *A hangszeres zene folklora Magyarországon* (Zeneközlöny), de ez nagyrészt a két Ethnographia-beli cikkel azonos. KODÁLY Ytől pedig az *Ötfokú hangsor a magyar népzeneben* (1917. Zenei Szemle) és *Kelemen Kőmives balladája* (1926., szintén a Zenei Szemle). De itt a szerző következő megjegyzését olvashatjuk: „Ez a cikk már 1918-ban ki volt szedve, a kóták közlése technikai akadályok miatt máig lehetetlen volt.” Ezért is fordulhattak inkább az Ethnographiához! Végül BARTÓK: *Zenefolklore-kutatások Magyarországon* (1929.) a Zenei Szemle, de ez is változata az Ethnographiában is megjelent *Magyarországi népzenei kutatásoknak*.

Az ilyen kettős közreadás is igazolja, hogy nemcsak a publikációs nehézségek „kényszerítették” nagyjainkat az Ethnographiához, ha egy már leközölt cikket ott újra leadtak, hanem az a szellemi kapcsolat is, ami a néprajz központi orgánumához kapcsolta őket. (Az újra leközölt cikk ugyanis a prágai Nemzetközi Népművészeti Kongresszus IV. osztályában tartott előadás volt, amit szükségesnek tartott a néprajz folyóiratában is megjelentetni.)

Sőt nemcsak ők fordultak lapunkhoz, hanem olyanok is, akik nem népzenei, hanem zenetörténeti tanulmányaikat akarták ott közölni. Ezt igazolta MAJOR Ervinnek 1939-ben közreadott cikke: *Liszt Ferenc és a magyar zenetörténet*. Nyilván terjedelme és tudományos jellege (adatfelsorolásai, jegyzetelése) kívánta meg, hogy ne a szűk terjedelmű zenei folyóiratokban, hanem itt jelenjék meg.

Ekkor már a „fiatalabb nemzedék” is megjelenik: BALLA Péter a bukovinai népzenei gyűjtéseiről számol be (1935), VERESS Sándor pedig a 60 éves KODÁLYT ünnepli (1942-ben). Itt meg kell jegyezni, hogy VERESS is, mások is fordultak az Ethnographia „társlapjához” is, a Néprajzi Múzeum Értesítőjéhez, például moldvai gyűjtésükről szóló beszámolóikkal. Ide tartozik LAJTHA László is, a „harmadik népzene-kutató”, aki az Ethnographiában csak apróbb adatközlésekkel jelentkezett (1935., 1936., 1947.), de a másik néprajzi folyóiratba is adott le kisebb-nagyobb közléseket. És megjelennek még fiatalabb gyűjtők is, mint DINCSEK Oszkár (*A cigányhangsor* 1937.), vagy LAJOS Árpád (*Nótás gyermekjátékok Domaházán* 1937.) és VOLLY István két közleménye 1937-ben. Sőt egy másik „VERESS”, Gábor már 1911-ben közölte gyűjtését *Székely balladák* címen, akinek gyűjtése, közte sok jó erdélyi hangszeres darab, a Néprajzi Múzeum Népzenei Osztályára is bekerült.

1945-től kezdve új lehetőségek nyílnak a zenetudomány számára: zenei folyóiratok indulnak, tanulmánykötet-sorozatok jönnek létre – mint a Zenetudományi Tanulmányok –, és egyre másra jelennek meg zenei könyvek: a Népzene Tára és zenetörténeti anyagkiadványok, tanulmánykötetek. Ezeket a lehetőségeket ki is használják a népzene és zenetörténet kutatói. Mégis nem azt tapasztaljuk, hogy a zenetudomány visszavonulna az Ethnographia hasábjairól; ellenkezőleg. Azelőtt hihetetlen arányú növekedés tapasztalható mind a szerzők számában, mind a közölt tanulmányok, könyvismertetések és más írások mennyiségében. Sőt még valaminek kiszélesedése is megfigyelhető: a népzenei kutatás területén. Vagyis a népzene tudományának fokozatos fejlődésén.

Mindenekelőtt új lehetőségek nyílnak a magyar kutatók előtt, s ez új összehasonlításokat, új történeti anyagot, új magyar nyelvterületek bekapcsolását hozza magával. VI-KÁR László rokon népeink közt folytatott gyűjtéseiről számol be. (*Népzenei kutatásúton Leningrádban*, 1957., *Népzene-gyűjtés a tatárok földjén* 1971. És természetesen későbbi gyűjteményeinek ismertetései is sorra megjelennek.) KISS Lajosnak a Dráva menti

magyarság körében végzett gyűjtései hatalmas anyagot tártak fel a zenetörténeti emlékek hagyományos továbbélésére. (*Zenetörténeti emlékek a szlavóniai virrasztó énekekben* 1965.) A kolozsvári JAGAMAS János is egy különleges műfajt ismertet *A falu nótája* c. közleményében, 1957-ben. Más erdélyi folklorista is helyet kap a lapban: PÁVAI István 1982-ben és 1983-ban közöl cikket nálunk. DOMOKOS Pál Péter történeti-összehasonlító monográfiákkal folytatja KODÁLY munkásságát. (*Júlia szép lány Ballada monográfia* 1959., *A pávát őrző lány halladaja* 1959., *Hajnal, hajnalnóta, hajnalozás* 1961.) Szültű (*Egy csángó hangszer*) egy honfoglalás előtti hangszerről és nevééről ad hírt.

Korábban teljesen elhanyagolt problémákat tárgyal a „harmadik generáció”: BORSAI Ilona (*Diszítés és variálás egy mátrai falu dalaiban* 1959., és *Régi stílusú elemek megjelenése az új magyar népdalstílusban* 1977) PAKSA Katalin (*A magyar népdalok zenei ékítése* 1980., *Kishangterjedelmű öt- és négyfokú dalaink keleti rokonsága* 1982., *A énekes előadásmód dallamalakító szerepéhez* 1985.), SZENDREI Janka (*A recitalasról és un. pszalmodizáló dallamainkról* 1984.), SÁROSI Bálint (*Sírató és keserves* 1963., *A pásztorok zene- és tánc kultúrája a Kárpátokban és a Balkánon* 1982.).

Ugyanakkor tovább folynak és új eredményeket hoznak a korábban megkezdett kutatások is. SÁROSI hangszereket összefoglaló könyvének egyik fejezete jelenik meg (*A magyar népi furulya* 1962.), sőt olyan új alkalmazása is eredményeinek, mint a *Hangszeres népzene Kodály műveiben: a Galántai és Marosszéki táncok* 1982. TARI Lujza is a hangszeres zene és a hangszerek kutatását folytatja négy tanulmánnyal 1976–1986 közt.

A teljesebb anyag tanulságait foglalja össze DOBSZAY *A típus-fogalom a magyar népzene kutatásban* (1978-ban).

És a kutatások újabb revidálására, összefoglalására is megérett az idő. Ilyen VARGYAS Lajos tanulmánya a regösénekről (*A regösének problémájának újabb, zenei megközelítése* 1979-ben egy majdnem 30 oldalas tanulmányban) és *A magyar zene őstörténete* (1980. két részletben, majdnem 80 oldalon). Ez a rendelkezésre bocsátott nagy terjedelmű is bizonyossága az Ethnographia rendkívüli előzékenységének a népzene kutatás iránt.

De ezt bizonyítja az is, hogy nincs olyan népzenei vagy népzenevel is kapcsolatos kiadvány, könyv, amelynek ismertetése – esetleg egyedüli ismertetése – ne jelenne meg hasábjain. És ha végigtekintünk a szerzők névsorán, csak a Zenetudományi Intézetből is majdnem minden dolgozó írt bele, összesen 23-an. (BERECZKY János, BORSAI Ilona, DOBSZAY László, DOMOKOS Mária, HALMOS István, JÁRDÁNYI Pál, KERÉNYI György, KISS Lajos, KOVALCSIK Katalin, LÉVAINÉ Gábor Judit, MARÓTHY János, OLSVAI Imre, PAKSA Katalin, RAJECZKY Benjamin, RUDASNÉ BAJCSAY Márta, SÁROSI Bálint, SZALAY Olga, SZENDREI Janka, Sz. FARKAS Márta, SZOMJAS-SCHIFFERT György, TARI Lujza, VIKÁR László, WILHEIM András. – Magamat nem számítottam bele, minthogy nem zenei, folklórkutatásaim alapján is mindenképpen kapcsolatban kellett lennem a folyóirattal.) S ehhez még számítsuk hozzá az Intézeten kívülieket, például AVASI Bélát, C. NAGY Bélát, PAPP Gézát és másokat.

És bizonyítja ezt a szoros kapcsolatot a két úttörőről való állandó megemlékezés is. KODÁLYról ORTUTAY 1952-ben, VARGYAS 1983-ban (közben két „jubileuma” alkalmával fényképe jelenik meg a lapban), BARTÓKról KERÉNYI 1948-ban, WILHEIM András 1982-ben (*A Bartók-év ethnomuzikológiai eredményei* címen). De itt kell megemlíteni, hogy a lap „tulajdonosa” és irányítója, a Néprajzi Társaság hozta létre 1942-ben a *Kodály-emlékkönyvet*, harcolta ki és szerkesztette 1956-ra a négy nyelvű, nemzetközi *Bartók-emlékkönyvet*, ami azután még egy kiadást s teljesen angolul egy harmadikat is megért.

Ebben a harmadik korszakban 47 szerzőnek adott teret a lap, 108 közleménnyel. Ezt a teljesítményt akkor értékeljük igazán, ha az egész fennállás népzenei közleményeinek adataival vetjük össze: 84 szerző 205 közleményével. (Amiből 99 a tanulmány, 37 adatközlés, 42 könyvismertetés, 8 vita, 1 tervezet, 18 pedig beszámoló-üdvözlés-nekrológ.)

Vagyis amikor a tisztán zenei folyóiratok és más közlési lehetőségek megszaporodtak, a népzenei kutatások döntő többsége akkor is az Ethnographiában jelent meg.

Az Ethnographia közelgő jubileuma alkalmából halásan szögezzük le ezt a tényt, és köszönjük a segítséget az egész népzene kutatás nevében a folyóirat mindenkori szerkesztőinek, valamint a mögöttük álló Néprajzi Társaságnak és a benne tömörülő néprajzi kutatók összességének.

*A szakszerű zenekutatás előtt megjelent zenei közlemények az
Ethnographiában időrend szerint*

- PINTÉR Sándor: *Régi palóc táncnóták*. 1891. II. 221.
 FAZEKAS Lajos: *A kállai kettős*. 1895. VI. 288–297.
 ATOVICH Ferenc: *Zobor-vidéki szentiváni szokások*. 1900. XI. 220–226.
 ELEKES István: *Székely népdalok*. 1900. XI. 276–277.
 KEVICZKY Ferenc: *Egy Rákóczi-kori dal*. 1900. XI. 418–419.
 NEMES Mihály: *A talabörvölgyi ruthének karácsonyi kolendái*. 1900. XI. 426–429.
 VIKÁR Béla: *Phonograp-fal gyűjtött népköltészeti adalékok*. 1900. XI. 121–130.
 KUHAČ XAW. Ferenc: *A regösének dallamairól*. 1901. XII. 145–155. 201–214.
 ALBERT István: *Halotti szokások a baranyai Hegyhát vidékén*. 1901. XII. 25–32.
 CZÁRÁN Gyula: *Aradmegyei kolindálás és Turka-táncoltatás*. 1901. XII. 221–225.
 KERTÉSZ József: „*Megy a kosár*”. 1901. XII. 80–83.
 HUBAY Bertalan: *Pünkösdi királykisasszony és gyermekmulatság*. 1901. XII. 414–415.
 PETERDI László: *Pünkösdjárás*. 1901. XII. 416–417.
 SEPRÓDI János: *Marosszéki dalgyűjtemény*. 1901. XII. 359–372.; 1902. XIII. 416–428.; 1906. XVII. 243–249., 298–307.; 1912. XXIII. 225–231., 294–298., 352–359.; 1913. XXIV. 36–49.
 SEPRÓDI János: *A magyar népzene fajtái*. 1902. XIII. 193–202.
 BÁNHIDI József: *Egy gúnydal*. 1902. XIII. 229–230.
 FRÄNKFI (=FABÓ) Bertalan: *Magyar dalsírák*. 1903. XIV. 39–51.
 NAGY János–KÁDÁR Géza: *Fejér liliomszál*. 1904. XV. 314–316.
 KOLUMBAN Samu: *A dévai csángók népdalaiból*. 1904. XV. 462–474.
 SZABÓ Sándor: *Népdalok*. 1904. XV. 278–281.
 SEPRÓDI János: *Megjegyzések a „Népzenei feljegyzések a XVI. századból” c. felolvasáshoz*. 1904. XV. 235–237.
 CSÍKY János: *Válasz a „Megjegyzések”-re*. 1904. XV. 237–238.

*Zenetudományi cikkek az Ethnographiában 1905-től kezdve,
a szerzők névsorában*

- AVASI Béla: *Örfokúságból hétfokúságba*. 1956. LXVII. 262–273.
 BALLA Péter: *Népzenei gyűjtés a bukovinai falvakban*. 1935. XLVI. 126–141.
 BANÓ István: *Ráduly János. Elindultam hosszú útra*. 1981. XCII. 178–180.
 BARTHA Dénes: *Az összehasonlító zenetudomány új célkitűzései*. 1934. XLV. 127–138.
 BARTÓK Béla: *Székely balladák*. 1908. XIX. 43–52, 105–115.
Dunántúli balladák. 1909. XX. 301–305.
A magyar nép hangszerei. I. Kanásztűlök. 1911. XXII. 305–301. II. *A duda*. 1912. XXIII. 110–114.
A hunyadi román nép zenedialektusa. 1914. XXV. 108–115.

- Magyarországi népzenei kutatások.* 1929. XC. 3–9.
Cigány zene? Magyar zene? 1931. XCII. 49–62.
A régi magyar népzeneéről. 1942. XXXIII. 173–176.
- BARTÓK Béla–KODÁLY Zoltán: *Az új egyetemes népdalgyűjtemény tervezete.* 1913. XXIV. 313–316.
- BÁRTH János: *A kalocsai búcsúsók egy laikus szokásáról.* 1974. LXXXV. 336–373.
- BENEDEK András–VARGYAS Lajos: *Az istenesi székelyek betlehemes-játéka.* 1943. LIV. 155–176.
- BERECZKY János: *Kodály népdalfeldolgozásainak hitelessége.* 1983. XCIV. 558–563.
- BÉRES András: *Barna Péter betyár balladájához.* 1979. XC. 85–89.
- BORSAI Ilona: *Disztítés és variálás egy mátrai falu dalaiban.* 1959. LXX. 269–290.
Régi stílusú elemek megjelenése az új magyar népdalstílusban. 1977. LXXXVIII. 136–146.
- BORSAI Ilona–KOVÁCS Ágnes: *A Magyar Rádió Ifjúsági Osztályának mondóka-, gyermekdal- és játékpályázata.* 1972. LXXXIII. 382–385.
- C. NAGY Béla: *A sirató-dallam.* 1961. LXXII. 385–404.
 Ism.: Domokos Pál Péter–Rajeczky Benjamin: Csángó népzene. I. 1962. LXXIII. 171.
 Ism.: Járdányi Pál–Kerényi György: Magyar népdaltípusok. Népies dalok. 1962. LXXIII. 171–172.
 Ism.: Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok. 1963. LXXIV. 311–312.
- CSOMASZ TÓTH Kálmán
 Ism.: Szendrei Janka–Dobszay László–Rajeczky Benjamin: XVI–XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben. 1980. XCI. 622–623.
- DINCSÉR Oszkár: *Cigányhangsor.* 1937. XLVIII. 468–471.
- DOBSZAY László: *A típus-fogalom a magyar népzene kutatásban.* 1978. LXXXIX. 497–509.
- DOMOKOS Mária:
 Ism.: Néprajz és zenetörténet 1983. XCIV. 563–566.
- DOMOKOS Pál Péter: *Júlia szép lány (Ballada-monográfia).* 1959. LXX. 13–60.
A pávát őrző lány balladája. 1959. LXX. 460–463.
Hajnal, hajnalnóta, hajnalozás. 1961. LXXII. 237–265.
Szültű (egy csángó hangszer). 1963. LXXIV. 278–282.
Dies concussionis ovarum. 1974. LXXXV. 384–389.
Szendre három leány balladájának tárgytörténeti háttere. 1975. LXXXVI. 618–674.
- FRIGYESI Judit–LAKI Péter: *Egy népdal sortipológiai vizsgálata.* 1978. LXXXIX. 511–518.
- HALMOS István: *Regósének.* 1957. LXVIII. 492–503.
- HANKÓCZI Gyula: *A tekerőlant az Alföld középső részén.* 1983. XCIV. 383–412.
Tekerőlantok a Csepel-szigeten és környékén. 1985. XCVI. 84–92.
- JAGAMAS János: *A falu nótája.* 1957. LXVIII. 342–346.
- JÁRDÁNYI Pál:
 Ism.: Rajeczky Benjamin: Melodarium Hungariae Medii Aevi. I. Hymni et sequentiae. 1959. LXX. 498–499.
- KATONA Imre:
 Ism.: Csapó Piroska–Volly István. Koroncó zeneélete. 1977. LXXXIX. 194–195.
- KERÉNYI György: *Bartók a népdal-lejegyző.* 1948. LIX. 31–35.
Egy XX. századi dallam életrajza. 1968. LXXIX. 183–200.
Egy koldusének változatai. 1972. LXXXIII. 77–84.
- KISS Lajos: *Zenetörténeti emlékek a szlavóniai virasztóénekekben.* 1966. LXXVII. 153–211.
- KODÁLY Zoltán: *Mátyusföldi gyűjtés.* 1905. XVI. 300–305.
Balladák. 1907. XVIII. 108–112, 153–156, 230–234.
Zoborvidéki népszokások. 1909. XX. 26–36., 116–121., 245–247.
Szép Ilona. 1909. XX. 305.
Pótlék a zoborvidéki népszokásokhoz. 1913. XXIV. 114–116., 169–174., 235–294., 357–361.
A hitetlen férj. 1915. XXVI. 304–307.
Három koldusének forrása. 1915. XXVI. 207–209.
Régi karácsonyi énekek. 1916. XXVII. 221–224.
Válasz Littkei Menyhértnek. 1917. XXVIII. 141–142.
Argirus nótája. 1920. XXXI. 25–36.

Néprajz és zenetörténet. 1933. XLIV. 4–15.

Bartók Béla. 1950. LXI. 145–147.

KOVALCSIK Katalin: *A szlovákiai oláh cigányok népzeneje.* 1984. XCV. 256–271.

KRÍZA Ildikó:

Ism.: Bronson, Bertrand Harris: *The Traditional Tunes of the Child Ballads.* 1965. LXXVI. 278–280.

KÜLLÖS Imola:

Ism.: Ujváry Zoltán: *Szállj el feckemadár.* 1982. XCIII. 325.

LAJOS Árpád: *Nótás gyermekjátékok Domaházán.* 1937. XCVIII. 266–274.

Egy archaikus dallamsajáttság Észak-Borsodban. 1960. LXXI. 580–598.

LAJTHA László: *Kiszéjárs a hontmegyei Ipolybalogon.* 1933. XLIV. 161.

Kuruc eredetű dallam a magyar népdalgyűjtésben. 1936. XLVII. 111–114.

Egy magyar ráolvasó énekelt töredéke. 1947. LVIII. 98–101.

LÉVAINE GÁBOR Judit: *A faragószék nótája.* 1974. LXXXV. 98–110.

LÜKŐ Gábor: *A pentaton hangrendszer.* 1962. LXXIII. 277–301

MAJOR Ervin: *Liszt Ferenc és a magyar zenetörténet* 1939 L. 308–342.

MANGA János: *Népi hangszeresek a Felföldön.* 1939 L. 135–153.

Felvidéki betlehemesjátékok. 1940. LI. 402–418.

A kánai menyegző. 1941. LII. 139–140.

A török háborúk emlékei a magyarországi szlovák népdalokban. 1956. LXVII. 241–261.

Ism.: Sárosi Bálint: *Népi hangszereink.* 1973. LXXXIV. 626–627.

MARÓTHY János:

Ism.: Dobszay László: *A siratóstílus dallamköre zenetörténetünkben és népzeneinkben.* 1984. XCV. 490–491.

OLSVAI Imre: *Magyar népzenei rendezőmunka 1975-ig* 1979 XC 69–84.

Kodály Zoltán és más népek zenéje. 1983 XCIV. 566–569.

ORTUTAY Gyula: *Kodály Zoltán hetvenéves.* 1952. LXIII. 257–262.

PAKSA Katalin: *Újabb adatok a pentaton finális-váltásra.* 1976. LXXXVII. 199–203.

A magyar népdalok zenei ékesítése. 1980. XCI. 329–360.

Kis hangterjedelmű öt- és négyfokú dalaink keleti rokonsága 1982 XCIII. 527–553.

Gyermekjátékok és jelesnapi szokásdalok Kodály kórusműveiben. 1983. XCIV. 554–558.

Ism.: Pesovár Ferenc: *Béres vagyok, béres. Fejér megyei népzene.* 1984. XCV. 482–484.

Az énekes előadásmód dallamalakító szerepéhez. 1985. XCVI. 1–16.

PAPP Géza:

Ism.: Dincser Oszkár: *Két csiki hangszer.* 1944. LV. 46–47.

PÁVAI István: *Egy kvintváltó dallam átalakulása.* 1982. XCIII. 554–560.

Változatok Farkas Pál dalaihoz. 1983. XCIV. 594–599.

PINTÉR László:

Ism.: Szeghy Endre: *Amit elvégeztünk és ami még hátra van.* 1947. LVIII. 337.

Ism.: Kerényi György: *Szentirmai Elemér és a magyar népzene.* 1966. LXXVII. 466–468.

RAJECZKY Benjamin:

Ism.: Vargyas Lajos: *Áj falu zenei élete.* 1944. LV. 158–159.

Bartók-glosszák a népdal lejegyzéshez. 1948. LIX. 28–31.

Ism.: Volly István: *101 Mária-ének.* 1948. LIX. 197–198.

Ism.: Kodály Zoltán: *A magyar népzene.* (3. kiadás). A példatárt szerkesztette Vargyas Lajos. 1952. LXIII. 491–493.

Feste a székelveknél. 1957. LXVIII. 575–587.

Ism.: Bartók Béla–Kodály Zoltán: *A Magyar Népzene Társa III/A és III/B. Lakodalom. Sajtó alá rendezte Kiss Lajos.* 1952. LXIII. 360–361.

Ism.: *Zenatudományi tanulmányok Kodály Zoltán 75. születésnapjára.* 1958. LXIX. 470–474.

A Nemzetközi Népzenei Tanács (International Folk Music Council) sinai konferenciája. 1960. LXXI. 129–130.

- Hüdintés*. 1980. XCI. 393–396.
Kodály Zoltán és a Magyar Néprajzi Társaság. 1983. XCIV. 530–533.
Búcsú Kiss Lajostól. 1983. XCIV. 150–152.
Forrai Magdolna Gregoria 1918–1983. 1983. XCIV. 617.
- RUDASNÉ BAJSAJ Márta:**
 Ism.: *Népzene és Zenetörténet IV*. 1984. XCV. 491–492.
- SÁNDOR István:**
 Ism.: Domokos Pál Péter: *A moldvai magyarság*. 1948. LIX. 207–208.
 Ism.: Kodály Zoltán: *Néphagyomány és zenekultúra*. 1978. LXXXIX. 144.
- SÁROSI Bálint:** *A magyar népi furulya*. 1962. LXXIII. 590–611.
Sírató és keserves. 1963. LXXIV. 117–122.
 Ism.: Gaál Károly: *Spinnstubenlieder*. 1968. LXXIX. 145–146.
A pásztorok zene- és tánc kultúrája a Kárpátokban és a Balkánon. 1977. LXXXVIII. 158–159.
Hangszeres népzene Kodály műveiben: a Galántái és a Marosszéki táncok. 1982. XCIII. 513–526.
- SCHRAM Ferenc:** *Egy régi magyar nyelvű betlehemesjáték*. 1956. LXVII. 294–298.
 Ism.: *Síratók*. MNT. V. 1966. LXXVII. 468–469.
 Ism.: Bartók Béla összegyűjtött írásai. I. 1968. LXXIX. 134.
Egy lakodalmas dallam korai lejegyzése. 1969. LXXX. 120.
 Ism.: Ujvári Zoltán: *Népdalok és balladák egy alduvai székely községből*. 1969. LXXX. 134.
 Ism.: Papp Géza: *A XVII. század énekelt dallamai*. 1971. LXXXII. 284–286.
 Ism.: Avasi Béla: *Zeneelmélet*. 1974. LXXXV. 538.
- SEPRŐDI János:** *Házastól dalok*. 1916. XXVII. 90–109.
- SONKOLY István:** *Mazurka-ritmus a magyar népzeneben*. 1963. LXXIV. 268–272.
Jóni-ritmus vagy mazurka-ritmus? 1965. LXXVI. 128–131.
A Karnyóné dallamai. 1967. LXXVIII. 585–592.
 Ism.: Major Ervin: *Fejezetek a magyar zene történetéből*. 1968. LXXIX. 614–615.
Kiegészítés. 1971. LXXXII. 424–425.
- SZABOLCSI Bence:** *Osztálykór dalok – magyar síratók melódiái*. 1933. XLIV. 71–75.
Népvándorláskori elemek a magyar népzeneben. 1934. XLV. 138–156.
Egyetemes művelődéstörténet és ötfokú hangsorok. 1936. XLVII. 237–251.
Osztálykór és vogul dallamok. Újabb adatok a magyar népi síratódallam problémájához. 1937. XLVIII. 340–346.
Adatok a középázsiai dallam típus elterjedéséhez. 1940. LI. 242–248.
A zenei földrajz alapvonalai. 1938. XCIX. 1–18.
Néhány megjegyzés a cigányhangsor kérdéséhez. 1938. XCIX. 425–426.
Megjegyzések Vargyas Lajos hírlátára. 1955. LXVI. 519–521.
- SZALAY Olga–PAKSA Katalin–BERECZKY János–DOMOKOS Mária–OLSVAI Imre:** *Kodály és a népzene – a zeneszerzői források tükrében*. 1983. XCIV. 548–572.
- SZENDREI Janka:** *A magyar népdalok új stílusrendjének elveiről*. 1978. LXXXIX. 484–496.
- SZENDREI Janka–DOBSZAY László–VARGYAS Lajos:** *Balladánk kapcsolata a népével*. 1973. LXXXIV. 430–466.
- SZ. FARKAS Márta:** *Kodály, Voyage en Hongrie*. 1983. XCIV. 534–547.
- SZOMJAS-SCHIFFERT György:** *Kalevala-regösének – „páva dallam”*. 1967. LXXVIII. 452–465.
Az új stílus (rondóforma) kifejlődése a magyar és a cseh–morva népzeneben. 1978. LXXXIX. 23–93.
Rokondallamok a magyar, a cseh, és a morva népdalkincsben. 1981. XCII. 25–58.
 Ism.: *Zenatudományi Dolgozatok* 1978. 1981. XCII. 191–192.
- TARI Lujza:** *Hangszeres zene a magyar népi gyűszertartásban*. 1976. LXXXVII. 133–160.
Hangszeres népzene kutatásunk első szakasza. 1982. XCIII. 573–585.
Recens szlovák népzenei hatás és a lid kvart használata a Mezőség hangszeres zenéjében. 1985. XCVI. 93–105.
Beszámoló két zenei konferenciáról. 1986. XCVII. 139.

VARGYAS Lajos:

Ism.: Járdányi Pál: A kidei magyarság világ zenéje. 1944. LV. 100–101.

Ism.: Szabolcsi Bence: A magyar zene történetének kézikönyve. 1947. LVIII. 293–306.

Ism.: Cseremiszt népdalok – Marij, kalük muro. 1952. LXIII. 247–249.

Észrevételek Szabolcsi új tanulmánykötetéről. 1955. LXVI. 514–519.

Beszámoló a romániai néprajzi kutatásról. 1955. LXVI. 556–563.

Ism.: Moldvai csángó népdalok és népballadák. 1956. LXVII. 373–375.

Ism.: Weber-Kellermann, Ingeborg: Ludolf Parisius und seine altmärkischen Volkslieder. 1957. LXVIII. 527–528.

Beszámoló Vargyas Lajos nyugatnémetországi tanulmányútjáról. 1958. LXIX. 642–643.

Ism.: Künzig, Johannes: Ehe sie verklingen. 1958. LXIX. 645–646.

Ism.: Des Knaben Wunderhorn. 1960. LXXI. 138–139.

Ism.: Kallós Zoltán: Balladák könyve. Élő hazai magyar népballadák. 1971. LXXXII. 441–443.

A 70 esztendő Domokos Pál Péter köszöntése. 1972. LXXXIII. 95–96.

Ism.: Jagamas János–Faragó József: Romániai magyar népdalok. 1975. LXXXVI. 659–661.

Ism.: Ág Tibor–Tózsér Árpád: Édasanyám rózsafája. Palóc népdalok. 1975. LXXXVI. 651–652.

A regósének problémáinak újabb zenei megközelítése 1979. XC. 163–191.

Ism.: Vikái László–Bereczki Gábor: Chuvash Folksong. 1979. XC. 606–608.

A magyar zene őstörténete. 1980. XCI. 1–34., 192–236.

Kodály, a nemzeti géniusz. 1983. XCIV. 521–529.

VEKERDI József:

Ism.: Sárosi Bálint: Cigányzene. 1973. LXXXIV. 170–171.

VIKÁR László:

Népzenei kutató úton Leningrádban. 1957. LXVIII. 636.

Tíz éves az Akadémia Népzenekutató Csoportja. 1963. LXXIV. 512–513.

Népzene tudományi konferencia Jeruzsálemben. 1963. LXXIV. 625–626.

Nemzetközi népzenei konferencia Budapesten. 1965. LXXVI. 136–137.

Népzene gyűjtés a tatárok földjén. 1971. LXXXII. 462–466.

VERESS Gábor: *Székely balladák.* 1911. XXII. 50–55., 106–108.

VERESS Sándor: *Kodály Zoltán hetvenéves.* 1942. LIII. 169–172.

VOLLY István: *Tonalitáscsere a népdalegyvelegben.* 1937. XLVIII. 261–265.

Katekizmusi ének. 1937. XLVIII. 465–468.

VÄISÄNEN, A. O.: *Válasz Szabolcsi Bencének a vogul-osztyák dallamok ügyében.* 1938. XLIX. 413–416.

WILHEIM András: *A Bartók-év etnomuzikológiai eredményei.* 1982. XCIII. 299–301.